

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Україна в сучасному геополітичному просторі»

Ступінь вищої освіти – Магістр

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Рік навчання: 2, семестр 3

Форма здобуття вищої освіти: денна, заочна

Кількість кредитів ЄКТС: 4

Мова викладання – українська

Лектор навчальної дисципліни
Контактна інформація лектора (e-mail)
URL ЕНК на навчальному порталі НУБіП України

Гольцов Андрій Геннадійович, доктор політ. наук, доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації
andrgengolts1@nubip.edu.ua

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5208>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Україна в сучасному геополітичному просторі» належить до обов'язкових курсів при підготовці здобувачів вищої освіти з галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» другого (магістерського) рівня. Для забезпечення потреб сучасної України у співпраці з іншими державами, її повноцінної участі в міжнародних організаціях потрібні фахівці з міжнародних відносин вищої кваліфікації. Магістри міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій мають бути здатними для виконання фахових завдань, які стосуються, зокрема, аналізу геостратегії України щодо регіонів та країн світу, виявлення геополітичних проблем розвитку нашої держави й пошуку шляхів їх розв'язання. Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів: «Геополітичний простір. Основні засади геополітики України» та «Сучасна геополітика України».

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні (фахові) компетентності(СК):

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

РН5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

РН9. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1. Геополітичний простір. Основні засади геополітики України				
Тема 1. Геополітичний простір. Геостратегія та геополітика держави	2/2	Знати основні підходи до трактування понять «геополітика», «геополітичний простір», «геостратегія» та ін. Розуміти основні теоретичні проблеми, пов'язані з розумінням геополітики та геостратегії. Виявляти геополітичні інтереси держави, геополітичні аспекти національної безпеки. Аналізувати геополітичне положення держави на різних ієрархічних рівнях. Визначати основні проблеми, пов'язані з вивченням геополітичного простору держав та регіонів світу. Виявляти актуальні проблеми формування та розвитку світового геополітичного простору.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 2. Історичний розвиток українського	2/2	Знати найбільш важливі геополітичні аспекти розвитку	Усне опитування. Написання есе. Виконання	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.

геополітичного простору		українських земель у Давнину, Середньовіччі, у XVII – на початку XVIII ст. Виявляти геополітичні фактори, що впливали на існування української державності. Характеризувати особливості розвитку геополітичного простору України в 1917-1920 рр. Використовувати основні методи геополітики для вивчення формування українського геополітичного простору та його трансформації	завдання для самостійної роботи.	Есе: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.
Тема 3. Геополітична думка в Україні		Знати передумови та фактори виникнення геополітики. Характеризувати головні етапи розвитку західної геополітичної думки. Виявляти особливості становлення геополітичної думки в Україні в XIX – на початку XX ст. Аналізувати геополітичні концепції С.°Рудницького, Ю.°Липи та ін. Визначати основні тенденції розвитку наукової геополітики в незалежній Україні	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б.
Тема 4. Геополітичне	2/2	Аналізувати геополітичне	Усне опитування.	Семінарське заняття: від 0

положення та потенціал України		положення сучасної України на різних ієрархічних рівнях. Характеризувати державні кордони України. Виявляти геополітичні проблеми захисту національної безпеки України. Аналізувати геополітичний потенціал України та його складові. Оцінювати проблемні аспекти геополітичного положення України	Виконання завдання для самостійної роботи Виконання тестових завдань.	до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.
Модуль 2. Сучасна геополітика України				
Тема 5. Геополітика незалежної України	3/2	Знати основні засади геополітики України після здобуття незалежності. Характеризувати «багатовекторну» геополітику України. Проводити аналіз геополітичного розвитку України на початку XXI ст. Виявляти зовнішні та внутрішні причини головних геополітичних проблем незалежної України. Характеризувати зміни в геополітиці України після «Революції гідності». Аналізувати розвиток геостратегії та геополітики України в 2014-2021 рр.	Усне опитування. Виконання завдання для самостійної роботи	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Самостійна робота в elearn: від 0 до 10 б.
Тема 6.		Розуміти історичні,	Усне	Семінарське

Україна в європейському геополітичному просторі	2/3	політичні, економічні, культурні підстави формування євроінтеграційного вектора геостратегії України. Виявляти перспективи реалізації геостратегічного вектора України на інтеграцію з ЄС. Аналізуйте геополітичні аспекти взаємодії України й НАТО. Характеризувати геополітичні аспекти взаємодії України з провідними країнами Європи. Виявляти геополітичні проблеми інтеграції України в європейський геопростір.	опитування. Написання есе. Виконання завдання для самостійної роботи.	заняття: від 0 до 10 б. Есе: від 0 до 10 б.
Тема 7. Геополітика України в регіонах світу	2/2	Розуміти основні засади геополітики України в регіонах світу. Характеризувати геополітичні інтереси України в регіонах та країнах пострадянського простору. Виявляти геополітичне значення взаємовідносин України та США. Аналізувати геополітичні та геоекономічні аспекти відносин України з провідними країнами Азії, Африки та	Усне опитування. Виконання тестових завдань.	Семінарське заняття: від 0 до 10 б. Тестові завдання: від 0 до 20 б.

		Латинської Америки. Виявляти проблеми та оцінювати ефективність реалізації окремих напрямів геополітики України в регіонах світу.		
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Порушення норм академічної доброчесності при виконанні студентами наукових та навчальних робіт є неприпустимим. Несамостійне виконання тестових завдань, списування під час виконання модульного та семестрового контролю (екзамену) заборонені (зокрема, не допускається використання мобільних девайсів). Наукові роботи студентів, їхні реферати мають містити правильно оформлені посилання на використані джерела та літературу.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Вегеш М., Палінчак М., Петрінко В. Геополітика в постатях і термінах : підручник. Ужгород : Гельветика, 2020. 784 с.
2. Вегеш М., Петрінко В. Геополітична енциклопедія : навч. посіб. Ужгород, 2020. 676 с.
3. Глобальна економіка : навч. посіб. / Н. М. Вдовенко, Л. В. Богач, В. Л. Герасимович та ін. Київ : НУБіП України, 2017. 319 с.

4. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. – К. : НАДУ, 2016. – 784 с.
  5. Глобальна та національна безпека: словник-довідник / уклад. : Г. П. Ситник, О.І. Пошедін, М. М. Шевченко та ін. ; за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
  6. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія : підручник. Київ : ЦУЛ, 2019. 416 с.
  7. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. 344 с.
  8. Ігнатєва Т. В. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2019. 112 с.
  9. Інформаційна безпека : підручник / В.В. Остроухов, М. М. Присяжнюк, О.І. Фармагей та ін. ; під ред. В. В. Остроухова. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 412 с.
  10. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 320 с.
  11. Парахонський Б. О. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська. – К. : НІСД, 2019. – 560 с
  12. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.
  13. Сюткін С. І. Політична географія : навчальний посібник. Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2017. 120 с.
  14. Указ Президента України №392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
  15. Українська призма: Зовнішня політика 2020. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ, 2021. 344 с.
  16. Українська призма: Зовнішня політика 2021. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка». Київ, 2022. 328 с.
  17. Шульга М. А. Геополітика : навч. посіб. Київ : Київський ун-т, 2017. 239 с.
- Допоміжні**
18. Андрущенко (Гринько) С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі / С. В. Андрущенко (Гринько). – К. : Логос, 2005. – 288 с.
  19. Визначення рівня енергетичної безпеки України: аналіт. доп. / Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г. та ін. ; за заг. ред. О. М. Суходолі. – К. : НІСД, 2021. – 71 с.
  20. Власюк О. С. Кремлівська агресія проти України : монографія / О. С. Власюк, С. В. Кононенко. – К. : НІСД, 2017. – 304 с.

21. Геоекономіка та геополітика України : навч. посіб. / А. Шидловський, Г.°Півняк, М. Рогоза, С. Випанасенко. – Дніпропетровськ : НГУ, 2007. – 282 с.
22. Геополітика : енциклопедія / за ред. Є. М. Суліми. – К. : Знання України, 2012. – 919 с.
23. Головченко В. І. Гібридна війна Росії проти України: історико-політичне дослідження : монографія / В. І. Головченко, М. С. Дорошко. – К. : Ніка-Центр, 2016. – 184 с.
24. Гольцов А. Г. Геополітичний вимір стратегії Російської Федерації на пострадянському просторі : монографія / А. Г. Гольцов. – К. : ЦУЛ, 2018. – 392 с.
25. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 436 с.
26. Дністрянський М. С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. Львів : ЛНУ, 2013. 111 с.
27. Донцов Д. Геополітика / Д. Донцов. – Харків : Фоліо, 2021. – 604 с.
28. Дорошко М. С., Шпакова Н. В. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2017. 204 с.
29. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія. Київ : НІСД, 2014. 328 с.
30. Кандиба Ю. І., Кучер І. І. Політична географія з основами геополітики : навч.-метод. компл. Харків, 2016. 96 с.
31. Кондратенко О. Ю. Геостратегічний вимір зовнішньої політики Російської Федерації : монографія. Київ : Київський університет, 2017. 607 с.
32. Кулініч М. А., Татаренко Н. О., Ціватий В. Г. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / за ред. Л. Д. Чекаленко. Київ : ДАУ, 2013. 628 с.
33. Кузь О. М., Коротков Д. С. Геополітика. Харків : Вид. ХНЕУ, 2018. 180 с.
34. Курбан О. В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі : навч. посіб. Київ : ВІКНУ, 2016. 286 с.
35. Мадіссон В. В., Шахов В. А. Сучасна українська геополітика : навч. посіб. Київ : Либідь, 2003. – 176 с.
36. Мандрагеля В. А. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / В. А. Мандрагеля та ін. ; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 286 с.
37. Перепелиця Г. М. Україна – Росія: війна в умовах співіснування : монографія. Київ : Стилос, 2017. 880 с.
38. Російська політика в Чорноморському регіоні: загрози й виклики для України : аналіт. доп. / Александров О., Филипенко А., Власенко Р. та ін. ; за заг. ред. І.°Веремія, М. Паламарчука. Київ : НІСД, 2020. 37 с.
39. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В.°П.°Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
40. Словник геополітичних термінів та понять / упоряд. і ред. В. С. Крисаченко ; за заг. ред. О. С. Власюка, П. П. Кононенка. Київ : Фоліант, 2008. 208 с.

41. Стафійчук В. І. Політична географія світу : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2016. 305 с.
42. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: монографія / В. М. Бебик, С. І. Даниленко, В. В. Копійка та ін. Київ : Вадекс, 2019. 442 с.
43. Сучасний стан і перспективи розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу : аналіт. доп. / В. Кравченко, В. Орлик, М. Замікула та ін. ; за заг. ред. М. Паламарчука та О. Александрова. Київ : НІСД, 2021. 36 с. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovid/suchasnyu-stan-i-perspektyvu-rozvytku-y-transformatsiyi>
44. Ткаченко В. Росія: ідентичність агресора : монографія. Київ : Академія, 2016. 256 с.
45. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Константинов, С. В. Андрущенко та ін.; кер. авт. кол. В. А. Манжола; за ред. Л. В. Губерського. Київ : Київський університет, 2008. 512 с.
46. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти /Ф. Рудич, Р. Балабан, О. Дергачов та ін. Київ, 2002. 488 с.
47. Чекаленко Л. Д., Федуняк С. Г. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів) : підручник. Київ : Вид. дім «Персонал», 2016. 464 с.
48. Acharya A., Buzan B. The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at its Centenary. Cambridge: Cambridge University Press, 2019. 392 p.
49. Dalby S. Anthropocene Geopolitics: Globalization, Security, Sustainability. Ottawa : University of Ottawa Press, 2020. 250 p.
50. Dodds K. Geopolitics: A Very Short Introduction. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2019. 176 p.
51. Flint C. Introduction to Geopolitics. 3rd ed. London : Routledge, 2016. 334 p.
52. International Politics: Classic and Contemporary Readings / S. Handler, R. Person (eds.) 2th ed. Washington, DC: CQ Press, 2020. 456 p.
53. The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations / J. Baylis, S. Smith, P. Owens (eds.). 7th ed. Oxford : Oxford University Press, 2017. 610 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. Електронний депозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Факультет історії та міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин та суспільної комунікації. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/11765>
2. Інституційний репозитарій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» / Юридичний інститут / Кафедра політичних технологій. URL: <http://193.110.163.202/handle/2010/21654>
3. Електронний репозитарій Одеського національного університету ім. І.І. Мечнікова / Факультет міжнародних відносин, політології та соціології. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/16>
4. Репозитарій Національного авіаційного університету / Факультет міжнародних відносин / Кафедра міжнародних відносин, інформації та

- регіональних студій. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/9125>
5. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>
  6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua/>
  7. Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>
  8. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
  9. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
  10. European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en
  11. Institute for the Study of War (ISW). URL : <https://www.understandingwar.org/>
  12. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL : <https://www.nato.int/>
  13. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL : <https://www.oecd.org/>
  14. RAND («Research and Development») Corporation. URL : <https://www.rand.org/>
  15. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL : <https://www.sipri.org/>
  16. The Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL : <https://www.csis.org/>
  17. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>